

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 562/2012-35

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 19. marca 2013 v senáte zloženom z predsedu Juraja Horvátha a zo sudcov Sergeja Kohuta a Lajosa Mészárosa o prijatej sťažnosti Ing. B. F., D. F. a E. F., všetci bytom K., zastúpených advokátom JUDr. R. H., B., vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 46/06 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo Ing. B. F., D. F. a E. F. zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 46/06 porušené bolo.

2. Okresnému súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 46/06 p r i k a z u j e k o n ať vo veci bez zbytočných prieťahov.

3. Ing. B. F., D. F. a E. F. p r i z n á v a finančné zadost'učinenie v sume každému po 2 000 € (slovom dvetisíc eur), ktoré j e Okresný súd Bratislava I p o v i n n ý vyplatiť im do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Ing. B. F., D. F. a E. F. p r i z n á v a úhradu trov právneho zastúpenia v sume 645,98 € (slovom šesťstoštyridsaťpäť eur a deväťdesiatosem centov), ktorú j e Okresný súd Bratislava I p o v i n n ý vyplatiť na účet ich právneho zástupcu JUDr. R. H., B., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. II. ÚS 562/2012-18 z 13. decembra 2012 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť Ing. B. F. (ďalej len „sťažovateľka v 1. rade“), D. F. (ďalej len „sťažovateľka v 2. rade“) a E. F. (ďalej len „sťažovateľ v 3. rade“; spolu ďalej len „sťažovatelia“), všetci bytom K., vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 46/06.

Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že žalobou podanou okresnému súdu 22. mája 2006 sa sťažovatelia v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 46/06 domáhajú voči žalovaným náhrady škody, ktorá im mala vzniknúť v dôsledku tragického usmrtenia manžela sťažovateľky v 1. rade a otca sťažovateľov v 2. a 3. rade pri dopravnej nehode. Podľa tvrdenia sťažovateľov okresný súd aj napriek nimi podanej sťažnosti na priet'ahy v konaní predsedovi okresného súdu nekoná v danej veci plynulo a efektívne, v dôsledku čoho sa prehĺbuje stav ich právnej neistoty a odd'aluje sa právoplatné skončenie sporu.

Sťažovatelia v sťažnosti okrem iného uviedli:

„Prieťahy v konaní spôsobuje aj právne posudzovanie našich nárokov vo veci samej.

Okresný súd v súlade s vyjadrením žalovaných zrejme vychádza z toho, že náš nárok na náhradu škody závisí od preukázania viny niektorého z vodičov, ktorí spôsobili dopravnú nehodu, t. j. Ing. V. Ch. alebo T. K.

Tak ako sme to uviedli v žalobe a ďalších podaniach súdu (najmä vo vyjadrení z 11. 5. 2009), domáhame sa náhrady škody podľa ustanovení § 427 až 431 Obč. zákonníka v spojení s § 1 ods. 2 zákona č. 381/2001 Z. z. Táto zodpovednosť za škodu spôsobenú prevádzkou dopravných prostriedkov spočíva na princípe objektívnej zodpovednosti. Na vznik tejto zodpovednosti sa teda nevyžaduje zavinené konanie.

Sme preto toho názoru, že súd by mal o našich nárokoch vecne konať. ...

Predmetom konania na okresnom súde v tejto posudzovanej veci je rozhodovanie o náhrade škody podľa § 427 a nasl. Občianskeho zákonníka. Možno konštatovať, že zložité v tejto veci je najmä posúdenie jednotlivých nárokov, ktorých sa domáhame najmä vzhľadom na naše osobné pomery (štúdium, zamestnanie, poskytovanie prostriedkov sociálneho zabezpečenia a pod.), zmeny právnych predpisov (najmä o výške dávok sociálneho zabezpečenia) a tiež skutkové okolnosti (najmä ohľadne nárokov na nemajetkovú ujmu v peniazoch). My sme však súdu navrhli, aby medzitýmnym rozsudkom rozhodol o základe našich nárokov, t. j. či žalovaní a v akej miere zodpovedajú za škodu. Táto otázka nie je zložitá, pretože je jednoznačne upravená Občianskym zákonníkom resp. inými právnymi predpismi, je riešená početnou judikatúrou a v odbornej právnickej literatúre. Prístup súdu je však v rozpore s týmito právnymi závermi a riadi sa princípmi zodpovednosti za škodu na základe zavinenia osôb zúčastnených na dopravnej nehode, t. j. vodičov dvoch motorových vozidiel, ktorých prevádzka sa stretla 4. 4. 2004.

Možno dôvodne predpokladať, že ak by súd rozhodol čiastkovým rozsudkom o základe našich nárokov, t. j. o zodpovednosti žalovaných, tak následne by sme sa so žalovanou poisťovňou a kanceláriou poisťovateľov dohodli o výške jednotlivých nárokov.

Okresný súd je však vo veci pasívny a skrýva sa za neskončené trestné stíhanie jedného z účastníkov dopravnej nehody.“

Vzhľadom na uvedené sa sťažovatelia domáhajú, aby ústavný súd nálezom takto rozhodol:

„a/ Okresný súd Bratislava I vo veci vedenej pod sp. zn. 9 C 46/2006 porušil právo Ing. B. F., D. F. a E. F., aby sa ich vec prerokovala bez zbytočných prieťahov, zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy SR,

b/ Okresnému súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 46/2006 prikázal konať tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá,

c/ priznal primerané finančné zadostučinenie Ing. B. F. v sume 3.000.- €, D. F. v sume 3.000.- € a E. F. v sume 3.000.- €, ktoré je Okresný súd Bratislava I povinný vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu,

d/ Okresnému súdu Bratislava I uložil, aby sťažovateľom na účet ich právneho zástupcu JUDr. R. H. uhradil do troch dní trovy konania pred ústavným súdom.“

2. Na základe žiadosti ústavného súdu sa k veci písomne vyjadrili obaja účastníci konania: za okresný súd jeho predsedníčka listom sp. zn. Spr. 3076/2013 z 8. februára 2013 a právny zástupca sťažovateľov stanoviskom k uvedenému vyjadreniu okresného súdu listom z 25. februára 2013.

2.1 Predsedníčka okresného súdu okrem prehľadu procesných úkonov vykonaných v skúmanom konaní vo svojom vyjadrení uviedla:

„V úvode môjho vyjadrenia si Vám dovoľujem oznámiť, že netrvám na ústnom prejednaní prijatej sťažnosti sťažovateľov a súhlasím s tým, aby... ústavný súd upustil od ústneho pojednávania o prijatej sťažnosti, ak dospeje k názoru, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci. ...

Z vyššie uvedeného vyplýva, že na dĺžku konania významnou mierou prispeli aj účastníci konania, samotní navrhovatelia viackrát upravili žalobný petit a rozširovali okruh účastníkov (podaním doručeným súdu dňa 23. 7. 2007, 9. 10. 2007, 11. 5. 2009, 24. 11. 2009, 5. 10. 2010, 26. 11. 2012). Po právnej stránke mám za to, že ide o vec, ktorá tvorí štandardnú súčasť rozhodovacej činnosti všeobecných súdov, avšak samotná povaha veci si vyžaduje osobitnú starostlivosť pri prerokúvaní a rozhodovaní vo veci. S poukazom na jednotlivé vyššie uvedené úkony súdu mám za to, že súd v predmetnej veci nie je nečinný,

v konaní postupuje v záujme spravodlivej ochrany práv a oprávnených záujmov účastníkov konania.

Dovoľujem si poukázať i na nadmernú zaťaženosť sudcov občianskoprávneho úseku Okresného súdu Bratislava I a vysoký počet pridelených vecí súdneho oddelenia 9 C.

Subjektívne zavinenie zákonnej sudkyne, vyššieho súdneho úradníka, prípadne iných zamestnancov súdu prejavujúce sa na dĺžke súdneho konania zistené nebolo.

Pripadnú existenciu prietahov v konaní spôsobených účastníkmi konania si dovoľím ponechať na zvážení ústavného súdu.

Na záver si dovoľujem Ústavný súd Slovenskej republiky požiadať, aby v prípade, ak dospeje k záveru, že právo sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov bolo porušené, bolo vzaté do úvahy, že zákonná sudkyňa, ktorej bola vec pridelená na konanie a rozhodnutie, svojím postupom vznik prietahov v konaní nezavinila.

Zároveň si dovoľujem požiadať Ústavný súd Slovenskej republiky, aby v prípade rozhodovania o priznaní finančného zadostučinenia vzal do úvahy vyššie uvedené a aby sťažovateľom nepriznal finančné zadostučinenie v plnej výške.“

2.2 Právny zástupca sťažovateľov vo svojom vyjadrení k stanovisku okresného súdu uviedol:

«1. Okresný súd na takmer dvoch stranách chronologicky uvádza úkony, ktoré vo veci vykonal súd (sudkyňa, vyššia súdna úradníčka, kancelária) alebo účastníci konania, prípadne iné osoby (tlmočník) bez toho, či majú význam z hľadiska rýchlosti a plynulosti konania. Tak sa stalo, že vo vyjadrení sú uvedené úkony, ktoré nemajú žiadnu výpovednú hodnotu, napríklad:

- o nahliadnutí právneho zástupcu žalobcov do spisu (28. 6. 2006, 31. 3. 2009, 15. 4. 2010),*
- o oznámení právneho zástupcu žalobcov o zmene sídla (2. 1. 2009),*
- o predkladaní spisov v rámci súdu (13. 2. 2008, 27. 9. 2011, 18. 6. 2012), o úradných záznamov spisovej kancelárie (24. 8. 2006, 8. 9. 2008) o pokynoch sudkyne (31. 7. 2007, 27. 11. 2009, 10. 8. 2010) vyššieho súdneho úradníka (3. 10. 2006),*
- o doručení rôznych písomností a podaní súdu a podobne.*

2. Činnosť súdu by bola prehľadnejšia, ak by súd uviedol, kedy obdržal príslušné relevantné podania účastníkov alebo iných osôb a keby ich vybavil.

Podľa termínov týchto úkonov a podľa skutočného stavu možno napríklad zistiť, že:

- vyjadrenie odporcu z októbra 2006 súd zaslal zástupcovi navrhovateľov po piatich mesiacoch v marci 2007,

- o návrhoch žalobcov na zmenu (rozšírenie) žaloby súd rozhodoval až po niekoľkých mesiacoch, napríklad:

- o zmene žaloby z 18. 7. 2007 (došla súdu 23. 7. 2007) súd rozhodol po viac ako štyroch mesiacoch až 3. 12. 2007,*

- o rozšírení žaloby z 23. 11. 2009 (24. 11. 2009) súd (súdny úradník) rozhodol po troch mesiacoch 19. 2. 2010 a uznesenie nášmu zástupcovi doručil súd po ďalších dvoch mesiacoch 7. 4. 2010; uznesenie súdu bolo zmätočné a nepreskúmatelné a na naše odvolanie 15. 4. 2010 následne súd (sudkyňa) rozhodol 2. 6. 2010, takže konanie o našom návrhu trvalo temer sedem mesiacov.*

- o návrhu na vstup ďalších účastníkov konania a o rozšírení žaloby z 4. 10. 2010 (5. 10. 2010) rozhodol súd (súdny úradník) až po desiatich mesiacoch 3. 8. 2011 a následne po odvolaní žalovaného 3. rozhodol súd (sudkyňa) po ďalších siedmych mesiacoch 19. 3. 2012,*

3. Rovnako zdlhavo postupoval súd aj pri vybavovaní jednoduchých dopytov na stav trestného konania adresovaných do Poľskej republiky. Napríklad žiadosť z 29. 11. 2010 o stave konania odoslal Okresný súd Bratislava I okresnému súdu v Raciborzi 15. 4. 2011, hoci žiadosť sa vrátila od prekladateľky 17. 12. 2010.

To platí aj o období medzi 13. 2. 2008, kedy bol spis predložený zákonnej sudkyňi na vytýčenie termínu pojednávania a 7. 1. 2009, kedy bol vytýčený termín pojednávania na 16. 4. 2009, t. j. 14 mesiacov súd bol úplne nečinný.

4. Nemožno vziať zo zreteľa niektoré úkony súdu vykonané nesprávne a v rozpore so zákonom, čím sa taktiež predĺžilo konanie. Okrem už uvedeného zmätočného rozhodnutia súdu z 19. 2. 2010 o pripustení zmeny žaloby sem treba zaradiť aj výzvu súdu z 29. 5. 2006 na zaplatenie súdneho poplatku (ide o konanie oslobodené od súdneho poplatku) alebo zbytočnú výzvu súdu z 8. 9. 2006 na vyjadrenie na postup súdu podľa § 115a O. s. p., t. j. rozhodnutie vo veci bez nariadenia pojednávania (tento postup neprichádza v tejto veci do úvahy).

5. *K predloženému vyjadreniu okresného súdu ďalej uvádzame, že hoci súd o návrhu žalovaného 3. z 9. 7. 2010 rozhodol o prerušení konania až uznesením z 6. 2. 2013, toto uznesenie nie je právoplatné, pretože sme proti nemu podali odvolanie.*

6. *Nesprávny je názor okresného súdu vo vyjadrení k ústavnej sťažnosti, že na dĺžke súdneho konania sme „významnou mierou“ participovali aj my, lebo sme viac krát upravili žalobný návrh a okruh účastníkov. Ako sme to uviedli aj v ústavnej sťažnosti, rozširovanie žaloby v prevažnej miere vyplývalo z toho, že plynutím času a neriešením veci sme museli upravovať naše nároky na náhradu škody za ďalšie obdobie (z dôvodov hrozby premlčania) a rovnako výsledky trestného konania (zastavenie trestného stíhania voči prvému žalovanému a vznesenie obvinenia proti občanovi Poľskej republiky) vyžadovali upraviť žalobu aj voči ďalšiemu žalovanému.*

Opakujeme, že podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu prieťahy v konaní, ktoré sú dôsledkom uplatnenia procesných práv účastníkov konania, nemajú povahu zbytočných prieťahov (napr. II. ÚS 41/97, I. ÚS 51/01).

Na výzvu Ústavného súdu SR oznamujeme, že súhlasíme, aby... Ústavný súd SR upustil od ústneho pojednávania o tomto návrhu.»

3. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich vyjadreniami k opodstatnenosti sťažnosti dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy. Jej prerokovanie na ústnom pojednávaní – vzhľadom na povahu predmetu posúdenia, ktorá je určená povahou tohto základného práva – ústavný súd nepovažuje ani za vhodný, ani za nevyhnutný procesný prostriedok na zistenie skutočností potrebných pre meritórne rozhodnutie vo veci, t. j. rozhodnutie o tom, či namietaným postupom súdu bolo alebo nebolo porušené právo na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov (I. ÚS 40/02, I. ÚS 41/03, I. ÚS 65/04).

II.

Zo sťažnosti, z vyjadrení účastníkov konania a z obsahu na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu ústavný súd zistil tento priebeh a stav konania vedeného okresným súdom pod sp. zn. 9 C 46/06:

- 25. máj 2006 – žalobou podanou okresnému súdu sa sťažovatelia domáhali od žalovaných zaplata nia náhrady škody, ako aj jednorazového odškodnenia za škodu, ktorá im mala vzniknúť v dôsledku usmrtenia manžela (sťažovateľka v 1. rade, pozn.) a otca (sťažovatelia v 2. a 3. rade; ďalej len „poruči teľ“, pozn.) pri dopravenej nehode,
- 29. máj 2006 – okresný súd vyzval sťažovateľov na zaplata n ie súdneho poplatku za žalobu a súčasne si vyžiadal dedičský spis poruči teľa,
- 16. jún 2006 – okresnému súdu bolo doručené právoplatné osvedčenie o dedičstve poruči teľa,
- 7. jún 2006 – sťažovatelia žiadali o priznanie oslobodenia od súdnych poplatkov,
- 9. august 2006 – okresný súd oznámil práv nemu zástupcovi sťažovateľov, že predmetné konanie je zo zákona oslobodené od súdnych poplatkov,
- 8. september 2006 – okresný súd uznesením uložil žalovaným, aby sa vyjadrili k žalobe,
- 27. september 2006 – žalovaný v 1. rade oznámil okresnému súdu, že na to, aby sa mohol k veci vyjadriť, mu okrem uznesenia musí byť zaslaná aj žaloba,
- 5. október 2006 – okresný súd zaslal žalovanému v 1. rade žalobu sťažovateľov na vyjadrenie,
- 13. október 2006 – zásielka s uznesením z 8. septembra 2006 adresovaná žalovanému v 2. rade bola ako nedoručená vrátená okresnému súdu s poznámkou „*neprevzatá v odbernej lehote*“,
- 19. október 2006 – žalovaný v 1. rade sa vyjadril k žalobe,
- 13. marec 2007 – okresný súd zaslal vyjadrenie žalovaného v 1. rade práv nemu zástupcovi sťažovateľov na zaujatie stanoviska,
- 19. apríl 2007 – právny zástupca sťažovateľov zaujal svoje stanovisko k vyjadreniu žalovaného v 1. rade,
- 15. jún 2007 – právna zástupkyňa žalovaného v 2. rade oznámila, že ho bude v spore zastupovať, a predložila aj riadne splnomocnenie,

- 23. júl 2007 – sťažovatelia rozšírili žalobný petit o ďalší finančný nárok,
- 26. september 2007 – okresný súd vyzval právneho zástupcu sťažovateľov, aby odstránil nedostatky rozšíreného žalobného petitu,
- 9. október 2007 – právny zástupca sťažovateľov odstránil vytýkané nedostatky rozšíreného žalobného petitu,
- 3. december 2007 – okresný súd uznesením pripustil zmenu žalobného petitu,
- 16. jún 2008 – okresný súd žiadal od príslušného Policajného zboru zapožičanie súvisiaceho vyšetrovacieho spisu a od žalovaného v 1. rade (poist'ovňa, pozn.) aj zaslanie ich interného spisu k poistnej udalosti (autonehoda, pri ktorej zomrel poručiteľ, pozn.),
- 29. júl 2008 – okresnému súdu bol zapožičaný vyšetrovací spis,
- 13. august 2008 – okresnému súdu bol zapožičaný „škodový spis“ od žalovaného v 1. rade,
- 2. január 2009 – právny zástupca sťažovateľov oznámil okresnému súdu zmenu adresy svojej advokátskej kancelárie,
- 7. január 2009 – okresný súd nariadil pojednávanie na 16. apríl 2009,
- 13. marec 2009 – okresnému súdu bola ako nedoručená vrátená zásielka pre žalovaného v 2. rade s predvolaním na pojednávanie, a to s poznámkou „zásielka neprevzatá v odbernej lehote“,
- 20. marec 2009 – právna zástupkyňa žalovaného v 2. rade okresnému súdu oznámila, že sa nezúčastní na pojednávaní, pretože „... odpadol dôvod, pre ktorý by sa mala zúčastniť...“, keďže podľa jej údajov malo byť trestné konanie voči jej klientovi, t. j. voči žalovanému v 2. rade zastavené, a súčasne oznámila, že zrejme bude začaté trestné stíhanie voči inej osobe (vodičovi autobusu, pozn.), ktorá bola účastníčkou dopravnej nehody,
- 16. apríl 2009 – po vypočutí prítomných účastníkov konania bolo pojednávanie odročené na neurčito s tým, že na požiadanie právneho zástupcu sťažovateľov mu okresný súd určil lehotu 30 dní na rozšírenie žaloby o ďalšie nároky,
- 11. máj 2009 – právny zástupca sťažovateľov sa vyjadril k sporu a tiež upravil, resp. spresnil aj žalobný petit,
- 24. november 2009 – právny zástupca sťažovateľov žiadal žalobu rozšíriť aj proti Slovenskej kancelárii poisťovateľov ako proti žalovanému v 3. rade a v tejto súvislosti upravil až žalobný petit,

- 19. február 2010 – okresný súd uznesením pripustil zmenu žalobného petitu v zmysle podania doručeného mu 24. novembra 2009 (okresný súd však nerozhodol o pripustení do konania žalovaného v 3. rade, pozn.),
- 16. apríl 2010 – právny zástupca sťažovateľov podal odvolanie proti uzneseniu z 19. februára 2010, pretože znenie žalobného petitu, tak ako bola pripustená jeho zmena, síce zahŕňalo aj povinnosť voči žalovanému v 3. rade, avšak o jeho pripustení do konania okresný súd nerozhodol, a súčasne proti uzneseniu z 19. februára 2010 podal odvolanie aj žalovaný v 2. rade,
- 2. jún 2010 – okresný súd uznesením (pôvodne rozhodoval vyšší súdny úradník a tentokrát zákonná sudkyňa, pozn.) rozhodol jednak o pripustení žalovaného v 3. rade do konania a jednak o pripustení zmeny žalobného petitu,
- 9. júl 2010 – žalovaný v 3. rade navrhoval prerušiť konanie až do doby právoplatného skončenia trestného stíhania voči obžalovanému vodičovi autobusu ako účastníkovi dopravenej nehody, ktoré bolo vedené v Poľskej republike, pretože dotknutý vodič bol príslušníkom Poľskej republiky,
- 5. október 2010 – právny zástupca sťažovateľov žiadal, aby do konania na strane sťažovateľov (žalobcov, pozn.) vstúpili aj rodičia poručiteľa, a v súvislosti s touto zmenou žiadal pripustiť aj zmenu žalobného petitu,
- 29. november 2010 – okresný súd uznesením poveril prekladateľku z poľského jazyka, aby do poľského jazyka preložila výzvu okresného súdu z toho istého dňa, ktorou okresný súd chcel zistiť stav trestného konania vedeného v Poľskej republike,
- 17. december 2010 – okresnému súdu bolo oznámené, že poverená predkladateľka sa nachádza mimo svojho bydliska, takže nebude môcť preklad vypracovať v stanovenej lehote,
- 7. marec 2011 – okresnému súdu bol doručený vypracovaný preklad do poľského jazyka,
- 15. apríl 2011 – okresný súd uznesením rozhodol o odmene pre tlmočníčku,
- 28. apríl 2011 – okresný súd zaslal výzvu na zistenie stavu konania príslušnému súdu v Poľskej republike,
- 3. august 2011 – okresný súd uznesením pripustil pristúpenie rodičov poručiteľa do konania na strane sťažovateľov (žalobcov) a súčasne pripustil aj s tým súvisiacu zmenu žalobného petitu,

- 23. august 2011 – okresnému súdu bolo doručené odvolanie žalovaného v 3. rade proti uzneseniu z 3. augusta 2011,
- 2. november 2011 – spis bol predložený na odvolacie konanie Krajskému súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“),
- 30. január 2012 – krajský súd uznesením sp. zn. 3 Co 454/2011 odvolanie žalovaného v 3. rade odmietol,
- 27. február 2012 – spis bol vrátený okresnému súdu,
- 19. marec 2012 – v zmysle pokynu krajského súdu okresný súd – tentokrát v osobe zákonnej sudkyne – vydal opätovne uznesenie identické s uznesením vydaným vyšším súdnym úradníkom 3. augusta 2011,
- 26. júl 2012 – okresný súd uznesením poveril prekladateľku z poľského jazyka, aby do poľského jazyka preložila opakovanú výzvu z toho istého dňa, ktorou okresný súd chcel opätovne zistiť stav trestného konania vedeného v Poľskej republike,
- 10. august 2012 – okresnému súdu bolo doručené podanie žalovaného v 3. rade, v ktorom vzniesol námietku premlčania proti nároku uplatnenému voči jeho osobe,
- 7. september 2012 – z dôvodu, že sa ustanovenej prekladateľke nepodarilo doručiť uznesenie na okresnému súdu známu adresu, na ktorej sa údajne nezdržiavala, okresný súd uznesením poveril vykonaním prekladu nového prekladateľa (v spise nie je žurnalizovaná obálka, ktorá by svedčila o neúspešnom doručovaní prv poverenej prekladateľke, pozn.),
- 2. október 2012 – okresnému súdu bol doručený vyhotovený preklad opakovanej výzvy na oznámenie stavu trestného konania vedeného v Poľskej republike,
- 25. október 2012 – okresný súd uznesením rozhodol o odmene pre tlmočníka a súčasne v tento deň expedoval dožiadanie do Poľskej republiky,
- 26. november 2012 – právny zástupca sťažovateľov sa vyjadril k sporu a súčasne spresnil žalobný petit,
- 4. január 2013 – okresný súd uznesením pripustil zmenu žalobného návrhu,
- 4. február 2013 – okresnému súdu bola doručená odpoveď na dožiadanie z Poľskej republiky,
- 6. február 2013 – okresný súd uznesením prerušil konanie do právoplatného skončenia trestnej veci vedenej v Poľskej republike pod sp. zn. II K 383/12,

- 27. február 2013 – právny zástupca sťažovateľov podal odvolanie proti uzneseniu o prerušení konania.

III.

Ústavný súd podľa čl. 127 ods. 1 ústavy rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. ...

Predmetom konania pred ústavným súdom bolo posúdenie, či postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 46/06 o žalobe sťažovateľov o náhradu škody vzniknutej im v dôsledku tragického usmrtenia manžela a otca došlo k porušeniu základného práva sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy.

Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov zaručené v čl. 48 ods. 2 ústavy, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu najmä podľa týchto troch základných kritérií: zložitosť veci, správanie účastníka konania a postup súdu (I. ÚS 41/02). V súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02, I. ÚS 79/05). Podľa rovnakých kritérií ústavný súd postupoval aj v danom prípade.

Ústavný súd predovšetkým konštatuje, že predmetom napadnutého občianskoprávneho konania je finančný nárok (náhrada škody) vzniknutý v dôsledku úmrtia člena rodiny sťažovateľov a ich živiteľa, t. j. ide o vec, ktorá má priamy dopad na existenčnú sféru sťažovateľov (ich príjem), ktorej povaha si preto vyžaduje mimoriadnu starostlivosť a pozornosť všeobecného súdu venovanú efektívnemu a rýchlemu postupu, aby bol naplnený účel súdneho konania, čo okrem iného znamená, že všeobecný súd má povinnosť organizovať svoj procesný postup tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prerokovaná a skončená [(§ 100 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“)] a aby sa čo najskôr odstránil stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa naň osoba obrátila so žiadosťou o rozhodnutie (napr. I. ÚS 142/03, I. ÚS 145/03, I. ÚS 158/04, I. ÚS 241/06).

1. V súvislosti s prvým kritériom „právna a faktická zložitost' veci“ ústavný súd konštatuje, že po právnej stránke nejde o právne zložitú vec, s čím sa stotožnil aj sám okresný súd, keď uviedol, že *„ide o vec, ktorá tvorí štandardnú súčasť rozhodovacej činnosti všeobecných súdov“*. Z hľadiska celkovej dĺžky posudzovaného konania (okresný súd danú vec prerokúva viac ako 6 rokov, pričom vo veci nariadil iba jedno pojednávanie, pozn.), ako aj z hľadiska hodnotenia plynulosti a efektívnosti postupu okresného súdu v interakcii s predmetom konania (okresný súd sám uviedol, že *„samotná povaha veci si vyžaduje osobitnú starostlivosť pri prerokúvaní a rozhodovaní vo veci“*, pozn.) v danej veci podľa ústavného súdu nejde ani o vec skutkovo náročnú, resp. takú, ktorá by kládla zvýšené nároky na rozsah a charakter dokazovania majúci vplyv na celkovú dĺžku posudzovaného konania.

2. Pokiaľ ide o správanie sťažovateľov ako účastníkov posudzovaného konania v procesnom postavení žalobcov, podľa ústavného súdu sťažovatelia svojím konaním nijako neprispeli k predĺženiu tohto konania. V súvislosti s obrannou argumentáciou okresného súdu, podľa ktorej k priet'ahom v skúmanom konaní mali prispieť aj samotní sťažovatelia tým, že opakovane menili žalobný petit, ústavný súd podotýka, že zo súdneho spisu vyplýva, že sťažovatelia opakovanými zmenami žalobného petitu spresňovali iba výšku nimi požadovanej finančnej náhrady, ktorá sa menila v závislosti od plynutia času, na čo sťažovatelia akčne reagovali zmenou, resp. lepšie povedané, spresnením alebo

aktualizáciou svojich finančných nárokov, pričom však nemenili právny základ toho finančného nároku. Vzhľadom na uvedené opakované zmeny žalobného petitu nemali a ani nemohli mať vplyv na celkovú dĺžku alebo plynulosť konania, pretože okresný súd sa najprv musel vysporiadať s otázkou existencie právneho dôvodu sťažovateľmi uplatneného finančného nároku, ako aj s otázkou danosti zodpovednosti na strane žalovaných za uplatnenú škodu a tiež s otázkou existencie škody ako takej na strane sťažovateľov a až po ustálení týchto otázok sa okresný súd bude môcť zaoberať rozsahom tejto škody, ktorý sťažovatelia opakovane upravovali.

3. Napokon sa ústavný súd s prihliadnutím na § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, zaoberal aj plynulosťou a efektívnosťou postupu okresného súdu.

Ústavný súd sa nestotožňuje s obrannou argumentáciou okresného súdu, podľa ktorej „*súd v predmetnej veci nie je nečinný*“, pretože v postupe okresného súdu v danej veci zistil opakovane sa vyskytujúce obdobia nečinnosti, a to aj napriek už proklamovanej citlivosti predmetného konania vedeného pod sp. zn. 9 C 46/06.

Podľa zistenia ústavného súdu bol okresný súd absolútne nečinný v trvaní viac ako 6 mesiacov, a to v čase od 3. decembra 2007, keď uznesením pripustil zmenu žalobného petitu, do 16. júna 2008, keď vykonal vo veci ďalší procesný úkon a vyžiadal si s vecou súvisiaci vyšetrovací spis. Okresnému súdu trvalo viac ako 4 mesiace, kým od 13. augusta 2008, keď mu bol doručený ním vyžiadaný s vecou súvisiaci „*škodový spis*“, do 7. januára 2009 nariadil vo veci pojednávanie (prvé a dosiaľ jediné, pozn.). Na ťarchu okresného súdu pripočítal ústavný súd aj obdobie od 16. apríla 2009, keď vo veci pojednával, do 2. júna 2010, keď uznesením rozhodol o procesnom návrhu sťažovateľov na zmenu žalobného petitu a na pristúpenie do konania žalovaného v 3. rade (t. j. viac ako 1 rok a 1 mesiac), pričom v tomto období okresný súd síce 19. februára 2010 vydal uznesenie, ktorým pripustil sťažovateľmi navrhovanú zmenu žalobného petitu, avšak tak učinil celkom neefektívne, pretože predmetným uznesením sa vôbec nevysporiadal s tým, že síce pripustil zmenu

žalobného petitu aj voči žalovanému v 3. rade, avšak súčasne nereagoval na návrh sťažovateľov pripustiť žalovaného v 3. rade do konania (t. j. rozhodol o pripustení žalobného petitu aj voči subjektu, ktorý v tom čase nebol účastníkom konania, pozn.), preto bolo toto uznesenie vydané vyšším súdnym úradníkom napokon zákonným sudcom okresného súdu 2. júna 2010 zrušené, a preto ústavný súd na tento neefektívny procesný úkon ani neprihliadol.

Ďalším obdobím nečinnosti v skúmanom postupe okresného súdu v trvaní viac ako 5 mesiacov je aj obdobie od 2. júna 2010, keď uznesením pripustil sťažovateľmi navrhovanú zmenu žalobného petitu a súčasne rozhodol o pristúpení žalovaného v 3. rade do konania, do 29. novembra 2010, keď uznesením pribral do konania prekladateľa na preloženie dožiadania. Napokon významným obdobím v postupe okresného súdu, ktoré taktiež prispelo k predĺženiu skúmaného konania, je aj obdobie od 23. augusta 2011, keď bolo okresnému súdu doručené odvolanie žalovaného v 3. rade proti uzneseniu z 3. augusta 2011, do 19. marca 2012, keď okresný súd opätovne rozhodol vo veci, o ktorej rozhodoval v odvolaní napadnutom uznesení z 3. augusta 2011 (t. j. viac ako 6 mesiacov). Ústavný súd v súvislosti s týmto posledným zisteným obdobím nečinnosti okresného súdu poznamenáva, že v zmysle svojej judikatúry síce čas, keď sa spis nachádza na súde vyššej inštancie (napr. z dôvodu odvolania, pozn.), nemožno z hľadiska zisťovania prieťahov v konaní pripočítať na ťarchu okresného súdu, avšak v danom prípade vzhľadom na skutočnosť, že odvolanie žalovaného v 3. rade smerovalo proti uzneseniu vyššieho súdneho úradníka (z 3. augusta 2011), proti ktorému odvolanie zákon nepripúšťal, a teda podľa § 374 ods. 4 OSP sa toto uznesenie podaním odvolania zrušovalo ex lege (t. j. bez nutnosti postúpenia odvolania odvolaciemu súdu, pozn.), a vo veci mal opätovne rozhodnúť sudca okresného súdu (na čo napokon upozornil aj krajský súd, pozn.), ústavný súd pripočítal na ťarchu okresného súdu aj toto obdobie, keď sa spis v dôsledku jeho nedôvodného postúpenia nachádzal na krajskom súde.

Vzhľadom na uvedené bol tak okresný súd v posudzovanom konaní nečinný viac ako 2 roky a 10 mesiacov.

Okrem tohto ústavný súd konštatuje, že nie zanedbateľnou skutočnosťou je aj fakt, že napriek citlivosti predmetu konania okresný súd o danej veci koná už viac ako 6 rokov, pričom vec prerokúval iba na jednom pojednávaní a dosiaľ nebolo ani raz vyhlásené meritórne rozhodnutie vo veci.

Vzhľadom na uvedené neobstojí ani obranná argumentácia okresného súdu o „*nadmernej zaťažnosti sudcov občianskoprávneho úseku*“, pretože podľa judikatúry ústavného súdu ani prípadné nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť súdne konanie, ho nezbujuje zodpovednosti za zbytočné prietahy v súdnom konaní. Námietka neprimeraného zaťaženia sudcov pri vybavovaní agendy nepredstavuje dôvody, ktoré by mohli byť interpretované inak než technické a organizačné problémy, ktoré však nemôžu ísť na ťarchu účastníka, ktorý od súdu právom očakáva ochranu svojich práv bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (m. m. IV. ÚS 58/02).

Vzhľadom na uvedené zistenia ústavný súd dospel k záveru, že postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 46/06 došlo k porušeniu základného práva sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy, tak ako to je uvedené v bode 1 výroku tohto rozhodnutia.

4. V záujme efektívnosti poskytnutej ochrany sťažovateľom ústavný súd v nadväznosti na zistenie porušenia ich základného práva zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy v bode 2 výroku tohto rozhodnutia prikázal okresnému súdu podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde konať vo veci bez zbytočných prietahov.

5. Podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd priznať tomu, koho základné právo alebo sloboda sa porušili, aj primerané finančné zadosťučinenie.

Sťažovatelia sa domáhali priznania primeraného finančného zadosťučinenia každému v sume po 3 000 €.

Vzhľadom na okolnosti danej veci ústavný súd dospel k názoru, že len konštatovanie porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy nie je pre sťažovateľov dostatočným zadosťučinením. Ústavný súd preto uznal za odôvodnené priznať sťažovateľom aj finančné zadosťučinenie podľa citovaného ustanovenia zákona o ústavnom súde, ktoré podľa zásad spravodlivosti, s prihliadnutím na všetky okolnosti prípadu, najmä vzhľadom na predmet konania, ako aj na zistenú nečinnosť okresného súdu považuje za primerané v sume po 2 000 € pre každého zo sťažovateľov, tak ako to je uvedené v bode 3 výroku tohto rozhodnutia.

Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil (v danom prípade okresný súd), je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti nálezu ústavného súdu.

6. Ústavný súd priznal sťažovateľom (§ 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde) úhradu trov konania z dôvodu ich právneho zastúpenia advokátom, ktorý si uplatnil nárok na ich úhradu v celkovej sume 719,74 € vrátane 20 % DPH (právny zástupca sťažovateľov však nepredložil osvedčenie platcu DPH).

Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľov ústavný súd vychádzal z príslušných ustanovení vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Základná sadzba odmeny (§ 11 ods. 2 vyhlášky) za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2012 po jej znížení o 50 % pri zastupovaní viacerých sťažovateľov podľa § 13 ods. 2 vyhlášky je 63,585 € a hodnota režijného paušálu je 7,63 €. Základná sadzba odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2013 po jej znížení o 50 % pri zastupovaní viacerých sťažovateľov podľa § 13 ods. 2 vyhlášky je 65,085 € a hodnota režijného paušálu je 7,81 €.

S poukazom na výsledok konania vznikol sťažovateľom nárok na úhradu trov za dva úkony právnej služby uskutočnené v roku 2012 (prevzatie a príprava zastúpenia a podanie

sťažnosti ústavnému súdu) v celkovej sume 427,29 € vrátane režijného paušálu a za jeden úkon právnej služby uskutočnený v roku 2013 (vyjadrenie k stanovisku okresného súdu) v celkovej sume 218,685 € vrátane režijného paušálu. Sťažovateľom tak vznikol nárok na úhradu trov v celkovej sume 645,98 € tak, ako to je uvedené v bode 4 výroku tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 19. marca 2013